

A szállóige azt tartja, hogy két tudomány van, amihez mindenki ért: az orvostudomány és a meteorológia — kúrálásban és időjósításban sok a „szakember”. Arról, hogy ezekben a tudományágakban mit is tesznek az igazi szakemberek nincs klasszikus mondás. Igaz, lehetetlenség is lenne röviden összefoglalni tevékenységüket.

Erről győzött meg a József Attila Tudományegyetem Eghajlattani Intézetében tett látogatásom.

Az Ady-téri épület harmadik emeletének jobb oldali szárnyában kerestem a tanszéket, de hamarosan kiderült, hogy tulajdonképpen udvartól-tetőteraszig rendezkedtek be. Mikor és hogyan? Dr. Wagner Richard tanszékvezető egyetemi tanár és munkatársai sokat tudnak erről mesélni, mert bár

Barangolás házunk táján

Eghajlattani Intézet

tanszék oktató, nevelőmunkájának fő célját — a hallgatók önálló gyakorlati munkáját — szolgálta, minden megjelent számában közölte egy-két hallgató tudományos dolgozatát. — Ezekből az aktákból, kiadványokból, az 1945 előtti évek dokumentálására szolgáló eszközökből alig található ma az intézetben. A második világháború súlyos veszteségeket okozott: szinte a

hogyan tanácsos felöltözni, milyen idő várható...

A rendszeres meteorológiai észlelés azonban — nyugodtan mondhatjuk úgy is — az intézet munkájában mellékes. Elsődlegesnek az oktató-nevelő munkát tartják, abban is előtérbe állítva a hallgatók gyakorlati képzését. Az oktatók igyekeznek minél több diákjukat bevonni az intézetben folyó tudományos munkába, s erre különösen jó lehetőséget nyújtanak az 1951 óta egyre intenzívebben végzett terep- és mikroklimatológiai kutatások.

„Hotel Kurtabérc”

Minden nyáron elindul a nagy expedíció — fel a Borsodi Erdő és Fafel-dolgozó Gazdaság bükkfensíki területére. Teherautókra pakolják a „Hotel Kurtabérc” felszerelését, a sátorlábortól a kutatószükséges műszereket — s irány a Bükk. Sátorlapok, matracok, plédek, viharlámpák és lábosok művészi össze-visszaságban a több kilométernyi kábelekkal, sugármérőkkel, talajhőmérőkkel és klimaházikókkal — ki tudná ilyenkor megállapítani az útbaeső települések lakói közül, hogy milyen karaván halad. Nem egyszer akad, aki a pihenni megálló „tábor-szerkocsira” nézve melegen érdeklődik az utazóktól, „Mondják már, fiaim, mikor kezdődik ez a színelőadás”?

A bükki lejtőkön hat méteres szintkülönbséggel felállított 12 állomáshelyen általában három és fél héten át végeznek meteorológiai észleléseket minden nyáron, minden órában 15-16-an, három öt-öt fős brigádba osztva, éjjel-nappal. Munkatempójuk elég szoros — mégis nagyon irigylem annak a tábornak a résztvevőit, amelyikről az intézet adjunktusa, Boros József által készített színes kisfilmlet vendéglátóm levettetik. Szívesen lennének vendég a „Hotel Kurtabérc”-ben, a Bükk csodás hegyein, völgyein...

A magyar rizstermesztésért

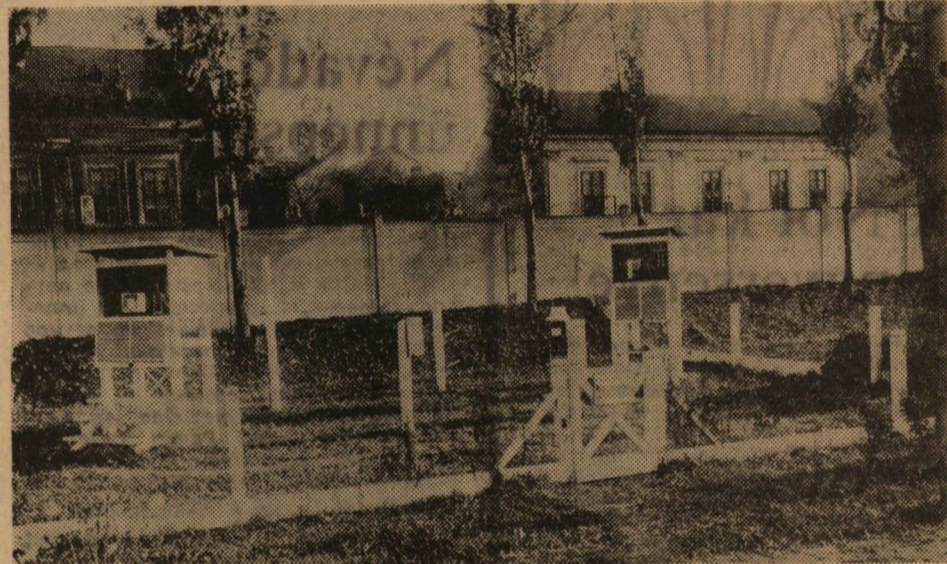
A mikroklíma kutatás klasszikus értelemben a talaj feletti légréteg másfél méteres szintű vizsgálat. A levegő legalsó rétege és a talaj érintkezésekor végbemenő fizikai folyamatok problémáival foglalkozik. A táj és a klíma kölcsönhatását vizsgálják. Nagyon fontos ez, hiszen az egész bioszféra mikroklímában él — s hogy mely területeken milyen a növényzet — gazdasági

lag döntő tényező. Az expozíciós klmá földértése arra való, hogy tisztázzák, milyen területen milyen növények természetes gazdaságosabb.

Korábban az intézet munkatársai részt vettek a hazai gyapottermesztés kísérleteiben is, jelenlegi céljuk pedig — a szárvasi Öntözési és Rizskutató intézettel együttműködve — a magyar rizstermesztés újraélesztésének lehetőségét felderíteni. Nyolc éves kutatási tervvel dolgoznak, támaszkodva természetesen korábbi eredményeikre. Mint azt Wagner professzor beszélgetésünkör elmondta, óriási feladatot vállal kutatógárdája, hiszen ezentúl nyaranta legalább két hónapig kell majd egy-egy helyen éjjel-nappal észleléseket végezni s eredményeket később összegezni. Arról azt hiszem felesleges bárkinek is bizonykodni, hogy mekkora népgazdasági haszna lesz, ha kutatásaik eredménnyel járnak. Tudományos munkájukhoz jelentős segítséget ad az, hogy az intézet külföldi kapcsolatai jók és állandóan bővülnek. Lengyelország, a Szovjetunió, Csehszlovákia, a Német Szövetségi Köztársaság, Svájc, Jugoszlávia, Románia, a Német Demokratikus Köztársaság, Ausztria, Japán, s még számos ország meteorológusai állandó levelező partnerek. Az intézet kiadásában megjelenő Acta Climatologica című szakfolyóiratáért cserében szinte a világ minden tájáról értékes kiadványok érkeznek nap, mint nap a tanszékre. Nem ritka vendég házunk táján a neves külföldi szakember...

— Alig néhány szobányi „kis” tanszék tudományegyetemünk Eghajlattani Intézeté, 100 éves múltjához méltó eredményekkel, nagy lehetőségekkel.

SZABÓ MAGDOLNA

Az első egyetemi meteorológiai állomás.

a tanszék önálló státuszjogot csak két évtizede nyert, a szegedi meteorológiai észlelések 100 éves évfordulóját néhány hónapja ünnepelték.

Obszervatórium a Földrajzi Intézetben

1921-ben alakult az egyetem Földrajzi Intézeté, amelynek keretében önálló obszervatóriumot létesítettek. Ném sokkal később, 1928-ban pedig Budapest után az országban elsőként ennek az intézetnek a munkatársai már a magaslégtér kutatásokat is megindították.

Akkoriban ugyan még sokan méregették kételkedve az Ady-téri sportpályán felállított klimaházikókat és vélték holmi sárkányeregetést pótló gyermekjátéknak a magassági szélmérőkre felengedett ballonokat — a meteorológusok már nagyon jól tudták merre indultak a tudomány útján. Szorgosan építgették — a szűkös anyagi keretek között is majdani önálló intézetük alapjait, igyekeztek minél jobb kapcsolatokat kialakítani tudományáguk hazai és külföldi művelőivel.

Igaz, akkor még a Földrajzi Intézet kutatómunkájának gerincét — az 1931-ig tíz számot megélt Föld és ember című folyóirat tanúsága szerint — az „emberföldrajzi”, azaz főleg a települési és a gazdaság földrajzi vizsgálódások alkották. Később a Szegedi Alföldkutató Bizottság munkaközösségében tevékenykedtek. Közben több éves kollektív munkával 1930 és 1936 között elkészítették és megjelentették a „Dunántúli és Kisalföld földrajzi” I. és II. kötetét. Egy ideig — jelentős plusz munkát vállalva — rendszeresen meteorológiai előrejelzést adtak ki a Délvidék számára. 1930-ban pedig — Wagner Richard egy éves müncheni tanulmányútja után — a Szeged környékén végzett kísérletekben már egy, az intézet életében új tudományág kezdett erősödni; a mikroklimatológia.

Tudományos eredmények publikálására azonban — az Acta Geographica et Historica — nagyon kevés lehetőség volt. Anyagi fedezet hiányában egy-éves működés után fel kellett számolniuk 1936-ban a Földrajzi Szeminárium című folyóiratot is, ami pedig a

semiből indultak újra. Oktatók, hallgatók rajzolta-festette térképvázlatok, fényesre koptatott, maguk konstruálta régi műszerek emlékeztetnek az intézet tantermében és folyosóján az újraindulás idejére. S talán alig hinné, aki hallgatja a „mesét”, hogy az első felszabadulás után végzett terepgyakorlatok idején a két fa közé kifeszített sátorlap alatt szalmán kucorgó, faládára tett műszerét térdelve észlelő meteorológust a falusiak el akarták fogni, mert kémnek nézték...

Milyen idő várható?

Mostoha viszonyok között, de töretlen ambíciókkal folytatták a munkát, viszonylag modern műszerekkel. Ugyanis 1950-ben az Akadémiától 32 ezer forintot kaptak műszerekre, amelyeket Wagner professzor tervei alapján készítettek el.

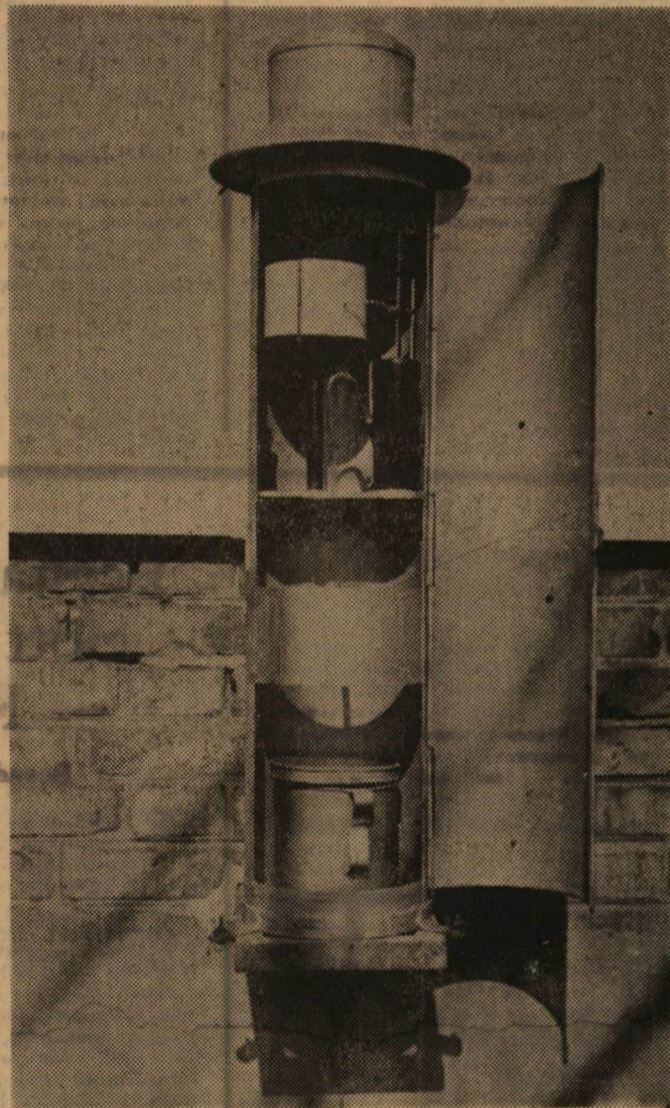
1952-ben megalakult a II. számú Földrajzi Intézet, amely nemsokára „átkeresztelkedett” s a meteorológiai obszervatórium magjából önálló Eghajlattani Intézet lett.

Az Ady-téri épület tetőteraszára telepített klimaházikók, csapadékmérők, szélkanalok és szélirányjelzők napról napra meghatározott időben regisztrálják az időjárási viszonyokat. A félig-meddig padlászúgba berendezett barométer szobában a pontosan vezetett könyvecskébe kerülnek a fentiek mellett a Fues-féle barométer által jelzett, a Robinson-féle szélesség író készüléken rögzített, a házilag készített — villámsapást 50 kilométeres körzetben-számláló — készülékkel összegyűjtött adatok.

Evek óta, ha felvilágosításra van szükségük gyakran fordulnak az intézethez vállalatok, termelősövetkezetek, néha maszek pereskedő felek is. Ezen a tanszékünkön mindig tudják,

Észlelés ellenállás hőmérőkkel

Regisztráló csapadékmérő

Szívesen fogadják a Szegeden végzett szakembereket

Bizonyos, hogy a dékáni hivatalok hirdetőablái soha nincsenek úgy telezdelve, mint az állaspályázatok idején. Ezt láttam a Bolyai épület gazdaságföldszintjén is, amikor a Természettudományi Kar álláshirdetéseit nézegettem. Zömmel matematikust keresnek, de akad szép számmal vegyészeket hívó váll: at is Ime néhány az állást kínáló úz nek, gyarak közül: Sajóbabonyi Vegyiművek; Szentesi Kertészeti Kutató Intézet; Győri Pamutszövő és Műbörgyár; MTA Központi Fizikai Kutatóintézete amely fizikus és kémikus továbbképző ösztöndíj lehetőségét kínálja; VIDEOTON.

A Természettudományi Kar idén végző 158 hallgatója közül 85 nem tanárszakos, 73 tanárszakos. Jelenleg a nem tanárszakos hallgatók pályázása folyik,

végzősök száma:	hirdetett állás:
matematikus 16	36
fizikus 7	2
biológus 20	4
vegyész 42	12

Szabó Béla a dékáni hivatal vezetője elmondta, hogy a valóságban nem ennyire rossz a helyzet. Sok állást egyáltalán nem hirdettek meg, mert jónéhány hallgató már a szakmai gyakorlatán megállapodott egy-egy üzemmel vagy vállalattal. Az a tapasztalat, hogy a végzett nem tanárszakosok valamennyien szakmájukban helyezkednek el. Fizikusok ebben az évben végeznek először, ezzel magyarázható tehát, hogy irántuk még nem érdeklődnek annyian.

Ezekben a napokban nagyon megélenkül a dékáni hivatal forgalma. A munkáltató vállalatok közül sokan elküldik képviselőjüket, hogy személyesen állapodhassanak meg a hallgatókkal. A Csepeli Vasművektől például három tagú delegáció járt itt.

Az az általános vélemény, hogy szívesen fogadják Szegeden végzett szakembereket. A Kibernetikai Laboratóriumban eltöltött gyakorlat nagy előny azok számára, akik üzemi számítógéppontokba kerülnek.